

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Факультет соціальних наук і соціальних технологій

Кафедра соціології

КУРСОВА РОБОТА

галузі знань 05 "Соціально-поведінкові науки"

спеціальності 054 "Соціологія"

на тему

**ФУНКЦІЇ МУЗИКИ В СУЧАСНИХ СУБКУЛЬТУРАХ (НА ПРИКЛАДІ
СУБКУЛЬТУРИ МЕТАЛІСТІВ)**

Виконала студентка 3 р.н.

Афанасьєва Софія Костянтинівна

Наукова керівниця:

Кандидатка соціологічних наук,

доцентка

Бондар Вікторія Семенівна

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МУЗИКА В СТАНОВЛЕННІ І ФУНКЦІОНУВАННІ СУБКУЛЬТУРИ	5
1.1. Концептуалізація поняття субкультури в розрізі загального культурного поля	5
1.2. Місце музики в сучасних субкультурах	7
1.3. Функції музики у становленні та діяльності субкультур.....	10
Висновки розділу	13
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІЇ, ЯКІ ВИКОНУЄ МУЗИКА В СУЧАСНІЙ СУБКУЛЬТУРІ МЕТАЛІСТІВ	14
2.1. Специфіка субкультури металістів та її зв'язок з музикою.....	14
2.2. Музика та субкультура як елементи соціалізації.....	17
2.3. Музика як джерело формування цінностей субкультури	22
2.4. Музика як простір для розвитку членів субкультури	25
Висновки розділу	30
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТОК А. Гайд інтерв'ю	37
ДОДАТОК Б. Приклад транскрипту інтерв'ю	41

ВСТУП

Протягом всього існування суспільства, музика, в тому чи іншому її прояві, була і є невіддільним його елементом. Вона присутня у житті кожного з самого дитинства і глибоко вкорінена в традиції та культуру. Не дивно, що на її основі було сформовано велику кількість субкультур і розвинуто багато течій та напрямків, які продовжують розширюватися і популяризуватися. Так, за даними компанії Statista, світовий обсяг ринку музичної індустрії на 2018 рік становить \$53,77 млрд проти \$51 млрд у 2017 році. Очікується, що в 2023 році ця цифра досягне \$65 млрд (Watson, 2019 (тут і далі переклад з англійської мій)). Ці дані яскраво ілюструють важливість музики для нашого суспільства.

За словами Т. Парсонса, культура – це організований набір правил чи стандартів, але абстрагованих, від актора, який зв'язується з цим набором за допомогою своїх власних ціннісних орієнтацій. Таким чином, культура включає ряд еталонів, а ціннісна орієнтація індивіда – це його прихильність до них (Парсонс, 2000, ст. 210). Різні музичні культури чи субкультури, що також володіють набором норм та цінностей існують в кожному суспільстві, відповідно, які і індивіди, чий ціннісний орієнтації орієнтовані на них. Сучасний етап розвитку музичної культури передбачає здебільшого не тільки власне музику і покладені на неї слова, а цілісний образ виконавця, певну символіку, комплекси цінностей та ідей, які транслиуються через музику та тексти до неї. І саме ці сукупності поведінкових практик можуть чинити вплив на субкультури, у зв'язку з чим функції музики в них є важливими і основоположними в багатьох аспектах. Субкультура металістів (назва «металісти» – від жанру музики «метал») належить саме до музичних субкультур і передбачає музику в різних видах жанрів року та металу. Вона зародилася ще у 80-х роках XX століття і є невіддільною частиною світового суспільства й дотепер. Оскільки субкультури здебільшого передбачають стилі життя та поведінку, відмінну від пануючої в суспільстві культури, щодо

них (і щодо субкультури металістів, зокрема) існують деякі упередження. Зважаючи на той факт, що більшість хибних уявлень щодо певного явища викликано відсутністю знань про нього, це дослідження дозволить частково вирішити цю проблему. Тому визначення функцій музики в сучасних субкультурах та поглиблення знань з даної тематики сприятиме покращенню розуміння цього елементу нашої соціальної реальності і, можливо, перегляду деяких існуючих стереотипів. Зазначені вище моменти свідчать про *актуальність* обраної теми дослідження.

Об'єктом дослідження виступають сучасні субкультури, зокрема субкультура металістів. Функції музики як складової сучасних субкультур становлять *предмет дослідження*. *Метою* є з'ясувати, які функції виконує музика як складова субкультури на прикладі сучасної субкультури металістів.

Для досягнення мети необхідним є вирішення наступних *завдань*:

1. Концептуалізувати поняття субкультури.
2. Встановити місце музики в сучасних субкультурах.
3. З'ясувати функції музики в становленні та діяльності субкультур.
4. Визначити специфіку субкультури металістів та її зв'язок з музикою.
5. Виокремити функції музики в житті членів субкультури металістів.

Теоретичну базу роботи складають напрацювання в області музики такого класика соціології як Т. Адорно, а також роботи деяких інших дослідників у галузі. *Емпіричною базою* роботи є дані напівструктурованих глибинних інтерв'ю з представниками субкультури металістів. Методичний апарат становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та робочих прийомів соціологічного дослідження. Це такі методи, як загальний аналіз та синтез, порівняння, систематизація, опис та інтерпретація емпіричних даних тощо.

РОЗДІЛ 1

МУЗИКА В СТАНОВЛЕННІ І ФУНКЦІОНУВАННІ СУБКУЛЬТУРИ

1.1. Концептуалізація поняття субкультури в розрізі загального культурного поля

Поняття культури в соціології є доволі широким. Багато в нього було вкладено і поза спільнотою науковців-соціологів, адже термін «культура» можна трактувати і з філософської, і з антропологічної, політичної та інших точок зору. Це вказує на те, що культура, в широкому розумінні, є частиною усіх аспектів життєдіяльності суспільства. Культура – це глобальне поняття, що охоплює мову, традиції, усталені практики та схеми поведінки, тобто духовні та матеріальні продукти життєдіяльності певного суспільства. Це те, найперше, що індивід засвоює в процесі соціалізації, а пізніше – в процесі адаптації до різних умов, та те, знанням якого більшою мірою керується впродовж всього життя у своїх соціальних відносинах. «Люди поведуться так, як очікується від них в тій чи іншій ситуації, оскільки вони узагальнили норми та цінності – культуру суспільства. Це забезпечує загальну інтеграцію суспільства, соціальну стабільність особистості та функціональну стабільність суспільства» (Billington, 1991, ст. 6).

Як було сказано на початку, культура – явище диференційоване. Вона існує і визначає взаємодії людей на всіх рівнях та у всіх сферах життєдіяльності, оскільки в кожному з них є певний прийнятий для суспільства набір правил, цінностей та схем взаємодій. Різноманіття культурних зразків є необхідним для ефективного функціонування суспільства. Людині, як соціальній істоті, необхідно мати групу, за принципами та ідеями якої вона житиме та які може розділити з іншими індивідами. Тут доречно було б згадати поняття соціальної ідентичності – ототожнення індивідом самого себе з спільнотою, групою. Культурна ідентичність існує поряд із соціальною і тісно з нею взаємопов'язана.

«Культурна ідентичність, належність людей, їх соціуму, до певної культури – це головне, що дає можливість залишатися суспільству, соціуму, єдиним, навіть у кризових умовах» (Ручка, 2010, ст. 13). Отже, кожному індивіду необхідно реалізувати свою соціальність в тій чи іншій сфері, і тим самим підтримувати функціонування суспільства.

Поява субкультур – приклад пошуку індивідом місця для виявлення та реалізації своєї соціальності у видозміненій частині загальної культури, оскільки, з тих чи інших причин, останньої недостатньо для його повноцінного життя. Субкультури «об'єднують людей у певні спільноти та асоціації, створюють відносно компактні соціокультурні середовища, виступають чинниками становлення та самореалізації особистості» (Ручка, 2010, ст. 17). Термін «субкультура» було введено в вжиток американським соціологом Девідом Рісменом (Riesman) у 1950-му році. Як бачимо, це поняття є відносно новим для науки, зокрема, для соціології, однак існує кілька його інтерпретацій. Але, врешті-решт, всі їх можна звести до подібного визначення: субкультура – «система цінностей, уявлень про життя та поведінкові коди, що є спільними для групи людей, певної меншості, що пов'язана одним конкретним способом життя» (Смелзер, 1988, ст. 41, формулювання дещо змінене). З огляду на те, що субкультури є частиною культури і її представники в процесі діяльності відштовхуються від загальнокультурних пластів та зразків, субкультури характеризуються такими ж складовими як і загальна культура, хоч і мають інше смислове їх наповнення (Сурвілайте, 2013, ст. 290). За думкою У. Гуденафа, американського антрополога, можна виділити чотири складові культури – концепти, відносини, цінності та правила (Goodenough, 1981):

1. Концепти – комплекси символів та значень, що окреслюють межі розуміння людьми один одного під час взаємодій. Зазвичай основним концептом виступає мова (хоча невербальні комунікації також відіграють не останню роль). Вона є своєрідним «маркером» розділення «своїх» та «чужих». В більшості субкультур, під впливом їх

цінностей та практик, мова зазнає деяких видозмін (як введення нових понять, так і трансформація усталених значень) і визначається таким терміном як «сленг».

2. Відносини. У концепції Гуденафа під відносинами розуміються відносини не між людьми, а між тими значеннями, що їх формулює мова та інші символи. Відносини – це «наступний рівень» після концепту, тобто не просто окремі значення, а їх поєднання, що визначаються певною спільнотою індивідів як правдиві/неправдиві, зрозумілі, чи ті, що знаходяться поза межами їхнього повсякдення тощо. Для належного функціонування субкультури, ці відносини мають мати однакове значення та інтерпретацію для її учасників.
3. Цінності. Це набір переконань, моральних принципів та практик, що мають привести індивіда до деяких, встановленої даною групою цілей (які теж є цінністю). Так, як кожне суспільство визначає, що є цінністю і що нею не є, кожна субкультура аналогічно.
4. Правила. Вони існують для регулювання поведінки індивідів у зв'язку з цінностями. Якщо для загальної культури того чи іншого суспільства вони зазвичай хоча б частково узаконені та прописані, тобто є формальними, то в субкультурах всі правила є неформальними, але, попри це, не менш жорсткими.

Всі вищевказані елементи забезпечують існування субкультур в суспільстві і є незамінними для виконання ними своїх функцій: конструювання ідентичності індивіда, його соціалізації в належному середовищі.

1.2. Місце музики в сучасних субкультурах

Субкультури можуть бути найрізноманітніші за своєю масштабністю, часовими межами існування, можуть стосуватися будь-яких сфер життя суспільства: від досить вузької за напрямком ідей субкультури фурі (захоплення антропоморфними тваринами) до масштабного руху хіпі, що

відбувався впродовж десятиліть та тягнув за собою значні зміни в суспільстві. Субкультури можуть бути засновані на професійних, спортивних, вікових та решті відмінностей. Однак деякі з субкультур одним із елементів ціннісної системи мають також і музику. До цих субкультур можна віднести хіпі, байкерів, скінхедів та інших. Наприклад, для сучасної молодіжної субкультури АУЄ (що передбачає концентрацію уваги її членів на тюремній тематиці), музика не є домінантним елементом, але концепція цієї субкультури передбачає прослуховування музики в жанрі «шансон». Тобто для деяких сучасних субкультур музика є виключно супроводжувальним елементом, частиною традицій, що акомпанує тим чи іншим діям або відтворює характер субкультури, її орієнтації та норми. Але значна частина сучасних субкультур не просто мають певний жанр чи тематику музики як частину ціннісної бази, а є заснованими на її ґрунті. В таких субкультурах музика виступає основним елементом та формує решту її складових. До таких субкультур можна віднести хіп-хоп та реп-субкультуру, металістів, рейверів, готів, панків, філкерів та деякі інші. Таким способом утворені спільноти є музичними субкультурами, і саме в них феномен музики має можливість розширити свій функціонал.

Варто зазначити, що не з усіх музичних напрямів утворюються субкультури, адже, наприклад, з таких широких, як поп, неможливо утворити одну таку соціальну групу, оскільки відсутня її структура згідно з Гуденафом (Goodenough) (її було описано вище). В жанр попмузики можуть входити твори різноманітні за тематикою, виконавці мають кожен свій стиль і немає визначеної, чітко обмеженої системи ціннісних орієнтацій чи правил, необхідних для формування субкультури. Оскільки музика має важливу роль в деяких сучасних субкультурах, варто було б оглянути актуальні підходи до її вивчення в соціології.

Такий розділ соціологічного знання як «соціологія музики», хоч і є не дуже популярним, але мав місце у працях М. Вебера, Т. Адорно, В. Шютца та деяких інших дослідників. Ранні роботи в цьому напрямку соціології

концентрувалися на теоретичному описі явища музики в суспільстві, однак в сучасному дискурсі змінили фокус уваги на мікрорівень: головна увага приділяється значенням, що індивіди надають музиці, як вони поведуться одне з одним відносно музики, а також впливу музики на характер та міцність соціальних зв'язків. Таким чином, музика постає в уяві соціологів (етнометодологів, феноменологів, драматургістів тощо) як виразний набір практик, актів, текстів, як своєрідний соціальний мікросвіт (DeNora як цит. у Басової, 2015, ст. 43). Тобто сучасні дослідження основним об'єктом мають індивіда, а предметом – його унікальний досвід, почуття, відносини тощо.

У 1999–2000 рр. було проведено кілька масштабних досліджень, що базувалися на глибинних інтерв'ю з респондентами. Метою цих досліджень було виявлення механізмів застосування індивідами музики в тих чи інших ситуаціях, коли їхній емоційний стан тим чи іншим чином змінюється. В результаті цих досліджень було виявлено зв'язок між музикою, емоційними станами індивідів та їхнім конструюванням себе як самотійних агентів дії. Одна з дослідниць, Тіа Де Нора (DeNora) визначала одну з головних функцій музики як один із соціальних ресурсів, звідки індивіди можуть черпати знання та навички для формування власної ідентичності та за допомогою якого створюють навколо себе відповідне середовище, налагоджують зв'язки, формують паттерни поведінки тощо (DeNora як цит. у Басової, 2015, ст. 44). Дослідниця зазначає, що музичний твір завжди соціально розташований і має під собою комплекс унікального досвіду його автора. До того ж, вона визначає місце музики як центральне в нашому житті: це своєрідний організуючий пристрій, за допомогою якого ми можемо змінюватися, розширювати наші можливості, впливати на речі та події в нашому житті. Музика це як матеріал соціальної організації, що може працювати на індивідуальному та колективному рівнях і є складовою діяльності індивідів (Gammon, 2001, ст. 81-83).

Отже, музика як автономний феномен має досить вагомий зв'язок з різними складовими життя індивіда. Для спільноти музичних субкультур

музика є важливою частиною життя, і тому саме в музичних субкультурах, де концепти, відносини, цінності та правила конструюються за допомогою музики, вона виконує зокрема функцію своєрідного каталізатора: прискорюючого чинника для формування спільноти, і підсилюючого для реакцій учасників на її складові (Левчук, 2019, ст. 87).

1.3. Функції музики у становленні та діяльності субкультур

Перш за все, належність до субкультури має певний зв'язок з процесом соціалізації своїх учасників. Соціалізація відбувається в ході передачі та засвоєння інформації, досвіду, значень та цінностей, і відповідно, в процесі комунікації (Стриганкова, 2011). В деяких субкультурах, саме музика виконує роль основного джерела для створення та поширення на субкультурну спільноту концептів (мови – сленгу), цінностей, способів поведінки, неформальних норм та правил. Вона також головною темою для комунікації, формування нових міжособистісних зв'язків та, відповідно, отримання нової інформації. В процесі соціалізації формується й індивідуальна та групова ідентичність індивіда.

Індивідуальна ідентичність (якщо пов'язати з музичною субкультурою) – це самоінтерпретація індивіда через призму музичних зразків, образів, тематик чи окремих виконавців, створення на основі них рамок для того аспекту своєї особистості, що перебуває у тісному зв'язку з певною музичною субкультурою. Але окрім безпосереднього зв'язку з індивідуальною ідентичністю індивіда, в поєднанні з субкультурою музика передбачає також і групову ідентичність. Потреба в позитивній груповій ідентичності індивіда є однією з базових та присутніх в багатьох аспектах життя, адже це спосіб відчутти себе приналежним до соціального світу. «Інтуїтивне, спонтанне визнання даного музичного твору таким, який ми знаємо, таким, що «належить» нашій колективній культурній ідентичності, і є результатом членства в цій колективній сутності». (Shepherd, 2015, ст. 207). Згідно з теорією групової ідентичності, індивід, відносячи себе до тієї чи

іншої групи, починає діяти так, як він вважає, що мають діяти учасники цієї групи; від неї може залежати і емоційний стан людини, і її самооцінка (McLeod, 2019). Таким чином, визнаючи свою згоду з тими чи іншими ідеями, свідомо чи підсвідомо відносячи себе до «фанатів» тієї чи іншої групи, індивід ідентифікує себе з групою тих, хто також поділяє такі погляди, в цьому випадку – з певною субкультурою.

Доречно було б зазначити, що в цьому випадку така соціальна група може не бути географічно розташовуваною в конкретному місці. Наприклад, Фріт (Frith) зауважив, щодо розуміння концепції музичної спільноти (в цьому випадку, заснованої на такому музичному жанрі, як рок): «це стосується не фізичної спільноти, а естетичної спільноти географічно розподілених фанатів, споживання якими року та його виражених політичних та культурних цінностей породили відчуття спільного досвіду та низки переваг способу життя, завдяки яким окремі шанувальники змогли створити відчуття спільності та єдності, закладеної в рок-естетиці» (Фріт (Frith), як цит. у Шеферда (Shepherd), 2015). Аналогічно з музичними субкультурами, адже властивістю музики є її здатність охоплювати різні суспільства. Каналів передачі музичної творчості існує доволі багато: це і ЗМІ, і записи виконання творів, і власне живі концерти, які збирають тисячі, інколи навіть мільйони слухачів. До того ж, в сучасному суспільстві важливу роль в розширенні та популяризації музики відіграє мережа Інтернет, яка створює можливість онлайн-спілкування, обміну інформацією тощо. Вона є способом утримання географічно розрізненої субкультурної спільноти «на зв'язку», і можливістю для розвитку індивіда в бажаному напрямку (особливо, враховуючи теперішню ситуацію з пандемією та карантинними заходами). Отже, можна стверджувати, що музична субкультура є такою, що, зводять до мінімуму відчуття відмінностей між різними людьми, натомість формуючи спільний естетичний досвід, систему цінностей, і, відповідно, групову та індивідуальну ідентичність у її членів.

Розглядаючи субкультури, для яких музика є важливим елементом, варто висвітлити деякі важливі аспекти щодо текстів та інструментального супроводу – тобто власне складових музичних творів. Як і вся музична традиція, ці складові пісень змінювалися в ході історії з розвитком технічного прогресу, а також відгукууючись на ті чи інші події в світі, країні чи в житті окремого виконавця. Навіть в межах однієї музичної субкультури, що визначена жанром, тематики текстів та варіанти супроводу безпосередньо музикою можуть сильно варіюватися. Підвищений інтерес до музики, що передбачається в учасників музичної субкультури передбачає їхнє більш глибоке занурення в цей феномен. Це може становити потужний інтелектуальний виклик, але водночас відкривати нове поле для розвитку. Наприклад, інколи саме в текстах, як у літературних творах, учасники субкультури можуть знаходити важливі для власного життя і світогляду концепти, інформацію, мотивацію, зразки для наслідування тощо.

Також варто звернути увагу на емоційну складову процесу залучення індивіда до музичної субкультури. Музика та емоції тісно пов'язані, як вже зазначалося вище. Адорно писав, що музичні феномени наскрізь проростають інтенціями – почуттями, моторними імпульсами, образами, які раптово виникають і тут же зникають (Адорно, 1999, ст. 15). Він зазначав про тип «емоційного слухача», для якого прослуховування музики є способом звільнення від емоцій, що пригнічуються чи стримуються нормами цивілізації. (Адорно, 1999, ст. 51). Музика дійсно може тим чи іншим чином впливати на настрій людини, почуття. Дослідження, проведені у 2016-му році університетами Дарема (Durham University) у Великобританії та Ювяскюля (Jyväskylä) у Фінляндії, показали, що навіть сумна музика може приносити різні емоції: і сумні, і позитивні. Реакції на музику, як визначили дослідники, залежать від великої кількості індивідуальних факторів: життєвого досвіду та окремо музичного досвіду, віку, статі, ступені зацікавленості в музиці тощо (Eerola, Petrola, 2016). Належність до музичної субкультури, як вже зазначалося, передбачає високий рівень ентузіазму щодо музики, до того ж, в

субкультури вона є вузькоспрямованою і обмеженою рамками жанру, що може дещо підсилювати емоційні реакції індивіда.

Висновки розділу

Музика, як і субкультура, знаходяться у тісних взаємозв'язках із суспільством та його загальною культурою. Субкультура забезпечує альтернативний простір для самовираження та формування ідентичності індивіда, якщо цінності та практики загальної культури його оточення не задовольняють існуючих індивідуальних потреб. Одним із видів сучасних субкультур є музичні субкультури – ті, нормативна та ціннісна база яких формується на основі певного музичного напрямку і які беруть всі свої ідеї та ресурси для функціонування безпосередньо з музики. Тобто однією із основних функцій музики є її здатність створювати навколо себе таку соціальну групу, як субкультура. Але цим функції музики в сучасних субкультурах не обмежуються. Музика у музичній субкультурі є також базою для створення її структурних одиниць, що виступатимуть як важливі елементи соціалізації індивіда. Вона також є основою для формування групової та індивідуальної ідентичності, має вплив на емоційний стан індивіда та може стати можливістю для розвитку особистості. Ці моменти, допомагають людині з визначенням напрямку руху в житті та своєї позиції в системі соціальних відносин і створюють можливість розділяти своє повсякдення з групою емоційно та інтелектуально близьких особистостей. Навіть якщо учасники цієї групи географічно розкидані, музика має властивість зближувати, стає темою для спілкування, обміну інформацією, спільної діяльності тощо.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІЇ, ЯКІ ВИКОНУЄ МУЗИКА В СУЧАСНІЙ СУБКУЛЬТУРІ МЕТАЛІСТІВ

2.1. Специфіка субкультури металістів та її зв'язок з музикою

Як зазначалося раніше, субкультура металістів – вид субкультури, що заснована на ґрунті музичного напрямку. В цьому випадку – металу. Різновидів його є досить багато: death metal, power metal, glem-metal та багато інших. Всі ці види мають унікальні характеристики побудови твору, сенсу текстів, самого звучання. Але є певні загальні риси, які варто було б окреслити для кращого розуміння цієї субкультури. Перш за все – сама музика, що є однією з першочергових цінностей метал-культури. Природа жанру «метал» в основному передбачає наявність електро- та бас-гітар і ударної установки, рідше – деяких додаткових інструментів. Складні сольні партії гітар та барабанів є популярними, а технічний характер доволі часто значно складніший ніж у попжанрах. Саме звучання зазвичай досить гучне та потужне, інколи хаотичне, має місце також навмисне спотворення гітарних звуків, що є визначальною рисою цього жанру музики. Техніка співу емоційна та може бути дещо екстремальною: фронтмени (вокалісти) метал-гуртів зазвичай мають глибокі та сильні голоси. Вокал може бути як і низьким (своєрідне «гарчання»), так і високим, схожим на оперний. Сенси текстів метал-гуртів витікають здебільшого з моментів повсякденного життя, зокрема з його проблем та викликів. Учасники музичних гуртів зазначають, що гра «металу» або його прослуховування дозволяє дослідити, розкопати ці емоції з щоденного досвіду і звільнити енергію, взяти таким чином своє життя під контроль, виразити свою свободу. Загалом музика та тексти жанру «метал» часто асоціюється чимось негативним чи відразливим. Але пісні та в цілому концерти і атмосфера на них можуть транслювати різні емоції та

стани: як гнів, агресію, смуток, страх, так і певну велич, силу, таємничість і надзвичайно потужну енергію (Wallach, Berger, Greene, 2011, ст. 14-15).

Фанати рок- та метал-гуртів так, як і самі виконавці, можуть виділятися своєрідним зовнішнім виглядом, наприклад, готичними образами в одязі та макіяжі (чорний колір), відповідними аксесуарами чи прикрасами (ланцюги, браслети тощо) та різноманітними татуюваннями. Доволі часто хлопці мають довге волосся. Популярними також є футболки та інший мерч (плакати, аксесуари, одяг) з символікою рок- та метал-гуртів. Використання матеріальних атрибутів субкультури металу є яскравою ознакою належності до неї. За даними дослідження 2011 року, проведеного серед учасників французького фестивалю важкої музики Hellfest, на запитання щодо носіння відповідного одягу в повсякденному житті, тільки 17% опитаних відповіли негативно. А серед 83%, які одягаються таким чином, майже 40% заявили, що роблять це регулярно (Brown, Spracklen, Kahn-Harris, Scot, 2016, ст. 175).

Всі вищеописані елементи в комплексі створюють характер субкультури металістів, і музика, як один із них, виконує важливі функції. Однак, варто зауважити, що вище описано загальні речі. Субкультури ж, як і сама музика, є способом вираження індивідом деяких складових свого «Я», тому можуть сприйматися індивідуально і з певними відхиленнями від загального образу. Саме тому досвід представників субкультури металістів є свого роду унікальним і дуже корисним для більш чіткого розуміння взаємозв'язків музики та субкультури та визначенні функцій першої.

Для виконання поставлених завдань роботи був обраний метод напівструктурованих глибинних інтерв'ю з представниками субкультури металістів, чий досвід та сфера обізнаності є релевантними до тематики дослідження. Саме такий метод дослідження був обраний з огляду на можливість за його допомогою краще зрозуміти респондента та дозволити йому глибше представити думки, причинно-наслідкові зв'язки, власний досвід, тощо. Використання якісної методології дозволить виокремити важливі елементи саморефлексії респондентів у її взаємозв'язках. Було

створено гайд, оскільки в основі більшості питань лежить теоретична база і саме вона має задавати вектор розмови.

Набір респондентів відбувався за методом сніжного кому, оскільки одним із висновків теоретичного розділу було те, що музика сприяє розширенню мережі знайомств, особливо в межах однієї субкультури. Загалом так і вийшло: в блоці про комунікацію було питання щодо підтримки контактів з представниками цієї самої субкультури, на що всі опитані відповідали ствердно, тим самим надаючи можливість розширити коло потенційних респондентів. Першого респондента було знайдено через особисті зв'язки в субкультурі металістів. Всім потенційним респондентам ставилося питання-фільтр щодо їх зацікавленості саме в музиці жанру «метал». Таким чином було обрано 4-х респондентів, двох чоловіків та двох жінок (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Загальні відомості про респондентів

Респондент №	Стать	Вік	Сфера зайнятості
1	Чоловіча	29	Укрпошта, Support-відділ
2	Чоловіча	19	Студент факультету журналістики в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка
3	Жіноча	29	Провідна інженерка в Інституті історії України НАН України
4	Жіноча	35	SEO-райтерка в IT-компанії

Один з респондентів віком 19-ти років представляє молодше покоління цієї субкультури, решта – трохи старше. Варто зазначити, що ніхто з респондентів додатково не працює і не навчається у сфері музики, це виключно об'єкт їхнього ентузіазму.

Перше інтерв'ю проводилося у вигляді особистої бесіди, решта – через відеодзвінки за допомогою соціальної мережі Telegram, через неможливість

респондентів зустрітися з інтерв'юеркою (зокрема з огляду на карантинні обмеження). Попри онлайн-формат проведення, і респонденти, і інтерв'юер почувалися комфортно, адже, по-перше, мали час звикнути до такого способу спілкування (дистанційна робота, дистанційна освіта), а, по-друге, таким чином у всіх була можливість знаходитися у комфортному місці в комфортний час.

Гайд, наведений у Додатку А, складається з п'яти основних блоків – кожен з них було створено з окремою метою: соціально-демографічний, блок про місце музики в житті респондента, сприйняття респондентом субкультури та її цінностей, зв'язок субкультури металістів з повсякденним життям та блок про комунікацію в межах субкультури. Таке розділення було створено для полегшення подальшого аналізу результатів інтерв'ю та розмежування тематик там, де це є необхідним. Загалом, з інформації, отриманої в ході напівструктурованих глибинних інтерв'ю, що стосувалася функцій музики як складової субкультур було виділено три аналітичні категорії: музика та субкультура як елементи соціалізації, музика, як джерело формування цінностей субкультури, та музика в субкультурі як простір для розвитку учасників субкультури.

2.2 Музика та субкультура як елементи соціалізації

Процес соціалізації є доволі складним та комплексним і, до того ж, триває протягом всього життя. Субкультура металістів та сама музика також може мати певний зв'язок, з цим процесом на різних етапах життя людини. Всі респонденти зазначали про перше знайомство з музикою у жанрі метал та подібних у доволі ранньому віці, ще з 6-12 років. Тобто перше враження про цей напрям було сформовано досить несвідомо. Респонденти самі зазначають це:

«...мені тоді ще не вистачало англійської, щоб розбиратися в текстах або шукати відгук в ліриці, написаної більш дорослими людьми...» (P1)

«Мені було років 12... як підростаючому підлітку вона здалась мені жорсткою, сильною. Я не розумів ні сенсу, не приділяв уваги інструменталу, як це роблю зараз але... вона мені сподобалась» (P2)

«Це напевне було десь класі в першому, але це ще був не метал, це був рок... тоді я зрозуміла, що мені подобається така музика» (P3)

«Все починалося з такого легкого російського року, на той час російський метал... і пішло поїхало» (P4)

Також всі респонденти зазначили, що саме у тому віці їм сподобалося саме звучання, ритмічний малюнок. Це було чимось було новим, більш складним та цікавим. P1 P3 та P4, як представники старшого покоління металістів, зазначають, що спершу знайомилися не безпосередньо з металом, таким яким він є наразі, а з більш «легкими» його попередниками: в основному роком та тяжким роком. Перехід до більш важких варіантів, як зазначає P3, відбувався поступово, смаки плавно трансформувалися в сторону більш жорстких та радикальних форм металу.

Про роль сім'ї у формуванні смаку зазначали лише P1 та P4, але тільки на перших етапах знайомства з жанром: в P1 це був батько та дядько, в P4 – старший брат (вони слухали подібну музику). P2 та P3 знайомилися з музикою металу за рекомендаціями знайомих та друзів. Таким чином, можна зазначити про роль первинних соціальних груп у закладанні певної «бази» – початку формування їх музичної культури, що надалі розвилася у більш серйозне та свідоме занурення в музику, а згодом і в субкультуру металу.

Всі респонденти зазначили, що тією чи іншою мірою ідентифікують себе як належних до такої соціальної групи, як субкультура металістів. Але для кожного з них це має індивідуальне значення та критерії. P1 вказав, що поява в його житті субкультури металістів певним чином змінила його повсякденність в аспекті ідентифікації з соціальними групами:

«У мене... з'явилося відчуття приналежності до чогось більшого, ніж клас в школі, або група в дитсадку, або син, онук і так далі» (P1)

«...частково посприяло соціалізації. До певного віку я був максимально замкнутою людиною, я не спілкувався з людьми в тій чи іншій мірі» (P1)

P2 відмітив матеріальний аспект як фактор належності до субкультури:

«...враховуючи те, що я купляю футболки з назвами якихось гуртів та ношу їх... так» (P2)

P3 вказала на таку важливу для неї характеристику субкультури як системність тобто постійне залучення до якоїсь діяльності (концерти, фестивалі, зустрічі тощо) і позитивну групову ідентичність:

«Коли є час, можна відвідувати всі ці сходки, зльоти, туси...» (P3)

«... відчуваєш себе як свій серед своїх» (P3)

P4 також зазначила як яскравий факт належності до субкультури металістів – своєрідні збори однодумців для проведення вільного часу та певну локалізованість спільноти:

«Там були якісь... колись і прогулянки, і збиралися разом там по 20 чоловік, абсолютно різних» (P4)

«Нас, металістів, в університеті було дуже мало, і через те ми добре знали один одного» (P4)

Тут можна зробити висновок, що кожен респондент в своїй належності до субкультури визначає деякі важливі елементи, що відповідають його індивідуальному життєвому досвіду. Однак одним із найважливіших аспектів як і соціалізації, так і належності до такої соціальної групи як субкультура є спілкування. Оскільки соціалізація людей відбувається в процесі соціальних комунікацій, варто відзначити, що всі респонденти звернули увагу на ту чи

іншу роль комунікації (що пов'язана безпосередньо з музикою та субкультурою) (Люлька, Редзюк, 2011, ст. 307). Р1, Р3 та Р4 зазначили, що для них є важливим елемент спілкування з людьми, які мають подібні вподобання в музиці:

«Музика займає вкрай важливе значення в моєму житті... це, безпосередньо, впливає на вибір мною людей, яких я пускаю в своє найближче оточення» (Р1)

«Якось одразу людина здається ближчою. В принципі, це типово для людей, будь то політика чи будь то музика» (Р3)

«Я не за цим принципом вибираю собі друзів, але якось так складається, що хотілось би там чи відпустки проводити разом з людьми, які розділяють твої смаки...» (Р4)

Захоплення металом, з досвіду Р1, може також служити сполучною ланкою, інтересом, який може об'єднувати незнайомих людей, а Р4 зазначила, що це чудовий привід для розмови:

«Починається все з музики, закінчується прикрашанням фігурок з Вархаммера, збором пазлів, спільними поїздками, велоспортом, тренажерними залами - чим завгодно» (Р1)

«Завжди приємно знайти, особливо випадково, дізнатися, що хтось розділяє твої вподобання... це кращий привід піти на каву...» (Р4)

Також у відповідях Р1 та Р4 можна було спостерігати яскраве виділення ін- та аут-груп. Вони так зазначили про людей, яких впускали чи впускатимуть в своє найближче оточення.:

«...це не будуть репери з дуже великою ймовірністю, тому що ця музика ось прямо зовсім не моє. Це не буде відверта попса...» (Р1)

«...в 20 років це було дійсно принципово, в університеті, що оці попсовики всі в рожевому, то «давай до свідання»» (P4)

«дуже добре було видно хто не з нашої пісочниці... вони вважали нас диваками, ми вважали їх диваками» (P4)

P2 наголосив на тому, що для нього не мають значення музичні смаки особистості, однак зауважив таку роль музики у знайомстві з індивідуальністю людини:

«Якщо я хочу добре дізнатися людину, я прошу скинути свій плейлист» (P2)

«Якщо я хочу якісь висновки зробити про те, чим людина живе, як вона думає, який у неї загальний настрій типу, характер, то я дивлюсь на те, що вона слухає» (P2)

До речі, тематичні сайти соціальних мереж також відіграють досить значну роль у наданні можливостей для отримання комунікації, знайомств чи просто отримання нової інформації. P1, P3 та P4 зазначають, що підписані на досить велику кількість таких сторінок, а P2 – навпаки, практично не буває там, і єдиною причиною їх відвідування вказує пошук компанії для походу на концерт.

«Купа каналів і сторінок на Фейсбуці, на Ютубі, в тому числі сторінки і канали, які займаються звукозаписом, продюсерством та іншими видами діяльності, пов'язаної з музичною сферою» (P1)

«Підписана на різні там канали, групи – з новинами в основному» (P3)

«Щоб не губити ниточку, новини дізнаватися» (P3)

«...залучена до групи фестивалю Файне місто, Захід, Wacken [фестиваль важкої музики в Німеччині – прим. автора], Радіо Рокс...» (P4)

Можна зробити висновок, що поява в житті респондентів музики в жанрі метал, а згодом – їх залучення до субкультури мало і має зв'язок з процесом їхньої соціалізації. В основному це виявляється у комунікації з іншими: спільне захоплення може бути однією з основних тем для спілкування чи причин для знайомства.

2.3 Музика як джерело формування цінностей субкультури

Як було зазначено в теоретичному розділі, субкультури, як і будь-який елемент суспільства, мають структуру. І одним із найважливіших елементів субкультури металістів виступає її ціннісна база, що формується зокрема і музикою також. Захоплення музикою в жанрі метал є базовою і невіддільною цінністю субкультури металістів, однак визначальною рисою членів самої субкультури є практика прослуховування музики практично на перманентній основі і відвідування відповідних активностей – концертів, фестивалей тощо. Про це зазначають всі респонденти:

«Ось якщо я забуваю телефон вдома, це не страшно, якщо я забуваю навушники або плеєр вдома, це страшно» (P1)

«Якщо я виходжу кудись з дому, то це ніколи не відбувається без навушників» (P2)

«От сидиш працюєш – паралельно працює якесь там радіо чи музика грає» (P3)

«Якщо кудись виходжу, то обов'язково або там радіостанції слухаю, або там свої збірники» (P4)

Кожен респондент по-своєму сприймає те, що можна назвати цінностями субкультури або те, що може бути типово притаманним її спільноті. В будь-якому випадку, ці елементи можна розділити на матеріальні та нематеріальні. Щодо нематеріальних – певних рис,

характеристик, чи навіть правил – як складових субкультури, респонденти висловлюються так:

«Велика частина металістів... переважна більшість вважає невігластво свого роду гріхом, або знаком неналежності або неможливості приналежності до даної субкультури» (P1)

«Можливо, через те, що хтось слухає метал, зокрема павер-метал... та велике значення приділяється пафосу якомусь, епічності» (P2)

«Це якісь... трохи замріяні люди» (P2)

«В першу чергу незалежність, непідвладність системі якійсь, свобода духу» (P3)

«Любов до свободи і несприйняття якихось різких обмежень... індивідуалізм, в тому числі суспільно-релігійних... індивідуалізм в цьому плані» (P4)

З усіма перерахованими елементами можна провести паралелі в текстах та способах їх подачі у музичних творах в жанрі металу. З огляду на їхнє розмаїття, відрізнятимуться і теми, і ритмічні малюнки, і способи їх інтерпретації людьми. Можна простежити подібності у відповідях респонденток P3 та P4 щодо концепції свободи, якій надається важливе значення в цій субкультурі. P4 зазначила про зв'язок музики та свободи так:

«Це експерименти музичні, пошуки нових напрямів, пошуки нового звучання, і це тексти. Тексти, які базуються на творах літератури... або розповідають про якісь історичні події» (P4)

Тобто і способи створення музики металу, і тексти пісень мають своєрідну орієнтацію на «свободу духу» (за визначенням P4).

P2 зазначає, що складно і недоречно намагатися визначити загальні цінності, оскільки кожен є унікальною особистістю:

«Я дуже багато бачив інцидентів, коли люди розуміють одні й ті самі слова, один і той самий настрій у треці по-різному» (P2)

«... я не беруся якось... ставити всіх під один ярлик» (P2)

Щодо матеріальних цінностей – вони наявні у всіх респондентів: футболки з метал-групами, нашивки, браслети, ланцюжки, відповідне взуття – стіли та деякі інші атрибути. P1 зазначив, що в наш час елемент одягу та аксесуарів трохи втратив свою актуальність у порівнянні з 2007 роком, наприклад. Але залишилися сценічні образи: метал-гурти продовжують цю культуру і в плані одягу.

«... стандартного металіста в косухе, з ланцюгами і в гріндерсах на 20 дірок [гріндерси – взуття - прим. автора], ну їх зараз знайти складно» (P1)

Тут у мові респондента можна простежити певні мовні концепти, що можуть бути незрозумілими індивіду, що не входить в цю субкультурну спільноту.

P3 також зауважує, що не можна у такому вигляді вийти на вулицю, тобто можна, однак тебе можуть не сприйняти. Це становить певний інтерес, адже, за словами P1, у 2007-му дійсно люди не так дивувалися, коли бачили на вулиці вищеописаного «стандартного металіста», ніж зараз, у 2021. Річ у тому, що 2007-й рік можна назвати одним із своєрідних піків розквіту субкультур загалом: формувалися та відроджувалися легендарні рок- та метал-гурти, утворилася субкультура панків. З огляду розповсюдженість, тоді суспільство спокійніше сприймало прояви протесту у вигляді зовнішнього вигляду. Проте, на фестивалях та концертах метал-виконавців не тільки у самих артистів, а й в аудиторії продовжує бути присутньою відповідна атрибутика у зручних та актуальних для сьогодення виглядах – футболках, світшотах, прикрасах тощо.

P3 зауважує, що матеріальні речі, які можна дійсно ідентифікувати як справжні цінності – це ті, що не мають визначеної стартової ціни і є важливими саме з точки зору контексту або способів їх придбання:

«... всякі там, наприклад, автографи, якісь унікальні речі: якісь фотографії з відвідувань якихось місць, трофеї з концертів...» (P3)

P4 також зробила наголос на умовах отримання тих чи інших матеріальних цінностей:

«З фестивалю Wacken в мене є кофта, футболки, стакани пластикові від пива, брендовані... розорилися ми тоді, але воно того варте» (P4)

Також P1 та P2 зазначили про зв'язок спільноти металістів з відеоіграми, що також може бути своєрідним атрибутом цієї субкультури. Загалом, виокремити загальні риси характеру чи «стандартні» особливості індивідуальності представників субкультури металістів важко, однак музика створює підґрунтя і контекст для формування індивідуальних цінностей, як матеріальних, так і нематеріальних. Вона надає сенсу першим і може слугувати простором для формування других, про що детальніше буде сказано в наступному блоці.

2.4 Музика як простір для розвитку членів субкультури

Окрім формування ціннісної бази субкультури та сприяння соціалізації, музика в субкультурі може бути своєрідною причиною та стимулом для розвитку особистості в тому чи іншому напрямку. Як вже було сказано, ніхто з респондентів не працює та не навчається у сфері музики, але для всіх це є одним із найважливіших елементів життя і об'єктом інтелектуальної зацікавленості також. Звісно, варіативність елементів цікавості та напрямків розвитку є досить високою, з огляду, знову ж таки, на індивідуальний досвід кожного респондента. Наприклад, P1 зазначив, що музика стала своєрідним поштовхом до прийняття рішення щодо початку навчання гри на гітарі, P2 в

свій час багато писав про музику, Р3 та Р4 відмічають значення спілкування з прихильниками металу, спільнотою субкультури метою отримання нової інформації:

«Це все-таки люди, з якими можна чимось поділитися, щось нове дізнатися. Вони щось чули, що тобі подобається, щось підкинули, порадили...» (Р3)

«...чудовий привід довше поспілкуватися, поговорити і обговорити останні новини чи фестивалі...» (Р4)

Отримувати відомості чи слідкувати за новинами про об'єкти свого захоплення, особливо під час карантину, також допомагають сайти соціальних мереж, про які зазначалося раніше. Р1 говорить, що використовує їх і в освітніх цілях, щоб дізнатися більше про якісь цікаві для нього речі. Дійсно, отримання нової інформації про виконавців, музику та події з ними пов'язані є важливими для не тільки з точки зору новин, а й у плані отримання ґрунтовних знань про всі аспекти явища. Якщо говорити про музику – тут може бути багато об'єктів уваги: музичні інструменти, біографії окремих гуртів чи виконавців, історія, процес написання музики тощо. Це є досить широка тема для особистісного розвитку з орієнтацією на майбутнє чи просто з цікавості. Р2 розказує про приділення уваги саме розумінню музичних жанрів, способів написання та відтворення музики, а не просто її прослуховуванню:

«Я в музиці ентузіаст, дуже люблю поглиблюватися в різні жанри» (Р2)

«Я розумію, наскільки багато зусиль люди докладають до того, щоб зробити саме інструментальну партію в такому жанрі» (Р2)

«Люди слухають музику і це дуже круто... ніхто не хоче в ній якось розібратись поглиблено, оце не дуже прикольно» (Р2)

Інтелектуальний виклик можуть становити також і тексти музики в жанрі «метал». Причому, з зовсім різноманітних аспектів: Р3 відмічає, що за допомогою захоплення музикою металу непогано вивчила англійську мову, а Р1 та Р4 розказують про певну роль субкультури та музики металу (зокрема її текстів) у формуванні свого світогляду в релігійному плані та в мотиваційному аспекті:

«Тексти в такій музиці найчастіше апелюють до внутрішнього ресурсу людини, тобто силі подолання тих чи інших перешкод» (Р1)

«Ти можеш, володіючи великою кількістю інформації, створити власний світогляд в релігійному контексті» (Р1)

«Але для нас віра і релігія... вона як би не має значення ми себе чудово відчуваємо от в атеїстичному світогляді» (Р4)

Тобто окрім естетичної насолоди, тексти творів несуть певні сенси, підґрунтям для яких можуть бути історичні події, міфологія, особисті роздуми чи досвід автора тощо. В будь-якому випадку, це інформація, яку можна брати або не брати до уваги і сприймати відповідно до власного бажання чи переконань. Не варто забувати й про емоційну складову музики, що є досить потужною у досліджуваному жанрі зокрема. Р3 досить велику кількість часу приділила опису саме емоційних станів, на які може налаштувати метал. Цей спектр, за її уявленням, є надзвичайно широким:

«... або це розслабляє, або...налаштовує на якісь ліричні речі, або вона надає сил чи бодрості, або вона, навпаки, допомагає заснути чи налаштуватися на якийсь медитативний лад...» (Р3)

«Музика... вона в будь-якому випадку налаштовує на певний лад, тому що будь-яка творчість несе якийсь емоційний посил» (Р3)

Для Р4 емоційний елемент також є найважливішим у прослуховуванні музики:

«Музика для мене це – почуття. Це почуття, які, в принципі... в музиці можна як черпати натхнення і вгамовувати біль, злість, печаль, все що завгодно» (P4)

Також P4 розказала історію де музика справила досить вагомий вплив її психологічний стан, пов'язаний із смертю близької людини:

«Десь до дат... до 40 днів я більш-менш спокійно на все реагувала, намагалася розважати маму, була таким «сімейним клоуном»... І через місяць... просто зірвалася, покинула все, зібралася, поїхала в Донецьк: саме на той час там мав бути концерт Scorpions. І от тоді саме концерт і концертна атмосфера врятували від дуже сильного зриву»

P2 вказує на взаємозв'язок емоційного стану та музики так:

«Музика... вона мені і створює настрій, вона його задає, і в той самий час я вибираю музику по настрою» (P2)

Різні жанри музики можуть асоціюватися з різними емоційними станами. Але і один і той же жанр, такий як метал, в різних його підвидах може викликати різні емоційні налаштування.

Доцільно було б припустити, що, оскільки субкультура та музика металу відіграла певну роль в соціалізації респондентів та в їхньому розвитку в тому чи іншому плані, то ці елементи їхнього життя могли б частково сформувати деякі аспекти світогляду. P1, окрім вищезазначеного зв'язку металу з релігійними поглядами, вказує на своєрідну допомогу цього жанру музики в плані організації думок і простору в своєму повсякденні:

«Порядок. Так як важка музика в будь-якому випадку має на увазі певний порядок (там завжди все набагато складніше, ніж в попмузиці)... людина у якої порядок в голові, у неї порядок в принципі буде всюди – як у спілкуванні з людьми, так і фізичний» (P1)

«Важка музика порядку в голові явно сприяє в більшій мірі, ніж деякі з жанрів... це все транслюється на навколишнє середовище» (P1)

P2 та P3 зазначили, що їхні системи цінностей є автономними щодо того, що вони слухають:

«У мене своя система цінностей і вона ніяк не залежала та не буде залежати від того, що я слухаю, як мені здається» (P2)

«Музика може дуже сильно вплинути на світобачення, але тут є такий момент, що кожен для себе розуміє музику по-різному» (P2)

«Скоріше світобачення це відображення в музиці, чим навпаки» (P3)

P4, окрім атеїстичного ставлення до релігії, вказує на такі елементи світогляду, як «свобода духу» (про яку звзначалося раніше) простий підхід до матеріальних речей та до зовнішнього вигляду. Також зазначає про любов до чорного кольору. Ціннісні орієнтири, переконання та прийнятні для індивіда поведінкові паттерни формуються великою кількістю факторів в процесі соціалізації. Одним із них може виступати музика, однак це не є правилом, навіть за умов захоплення нею. Чітке знання своєї ціннісної системи можна розцінювати як високий рівень освіченості, про що зазначають самі респонденти, говорячи про спільноту субкультури металістів загалом:

«... більшість металістів - вкрай освічені, начитані, найчастіше інтелегентні люди» (P1)

«Я бачив багато людей, які відносять себе до цієї культури, проте у кожного було своє бачення світу» (P2)

«Завжди наявність певної своєї думки, своїх якихось поглядів, не згодні з більшістю» (P3)

«Це люди, як мені здається, внутрішньо самодостатні» (P3)

Такі враження та досвід респондентів підкріплюються статистикою. Опитування, проведене з 2007 по 2009 рік серед фанаток гурту Iron Maiden з 70 різних країн світу показує, що 10% з них мають ступінь магістра, практично кожна 10 є аспіранткою. Інше дослідження (учасників фестивалю Hellfest) показує, що більше половини респондентів мають 2 та більше років навчання після отримання диплому старшої школи, що розвінчує стереотипи щодо низької інтегрованості фанатів металу в суспільство, їх неосвіченості тощо (Brown, Spracklen, Kahn-Harris, Scot, 2016, ст. 172-175).

Щодо самої субкультури металістів – її можна розглядати як спосіб самореалізації чи пошуку однодумців. РЗ зазначає, що в субкультурах люди можуть реалізувати себе так, як не можуть зробити цього в інших аспектах життя, що субкультури – це спосіб приміряти інші ролі.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що музика та субкультура металістів є гарним простором для розвитку особистості: з огляду на нову інформацію, що несуть тексти музичних творів та спілкування з учасниками субкультури, деякі мотиваційні поштовхи до прийняття тих чи інших рішень тощо. Кожен ентузіаст зможе знайти в цій культурі щось індивідуальне та релевантне для його потреб та досвіду.

Висновки розділу

Музика для учасників субкультури металістів виступає одним з найважливіших елементів життя і, відповідно, може мати значні зв'язки з різними його сферами. Музика у жанрі «метал» є одним із базових елементів соціалізації індивідів, залучених до відповідної субкультури. Найбільш часто згадуваною функцією музики, що стосується безпосередньо соціалізації – є її залучення до комунікації з іншими індивідами. Вона може виступати приводом або допоміжним елементом при розширенні соціальних зв'язків особистості. Також музика в субкультурі металістів є базовим аспектом для формування її цінностей. І якщо можна виокремити спільні матеріальні цінності, то спектр нематеріальних є досить широким. Різноманітність

піджанрів металу та індивідуальне сприйняття кожного твору учасниками субкультури створюють досить широку ціннісну базу, яку складно детально опрацювати обраною методологією. Також музика та субкультура, як важливі частини життя, несуть певне інформаційне навантаження і можуть бути мотивацією для рішень чи причиною розвитку особистості в тій чи іншій сфері.

ВИСНОВКИ

Субкультура є виявом різноманітності загальної культури суспільства і важливим елементом сучасного соціуму. Вона характеризується певною структурою: концептами, відносинами, цінностями та неформальними правилами, які можуть відображатися в діяльності індивіда як в її межах, так і диктувати йому форми поведінки поза нею. Субкультура існує як простір для забезпечення належної самореалізації та культурної ідентичності індивідів, і тим самим підтримує стабільність суспільства.

Музика є невіддільною частиною життя кожного і може тим чи іншим чином бути пов'язаною з різними аспектами нашого повсякдення, зокрема – брати участь у функціонуванні сучасних субкультур або бути фундаментом для їх створення. Субкультури, засновані на ґрунті того чи іншого музичного жанру саме його мають як основну базу для формування своєї структури. Визначальною рисою учасників музичних субкультур є те, що музиці надається одне з найперших місць в їхньому житті, в результаті чого їхня поведінка, емоційний стан та реакції можуть частково пояснюватися тою чи іншою музикою (на чому і зосереджено увагу сучасного наукового дискурсу в цій сфері).

Музика в сучасній субкультурі, як важлива частина життя її учасників, виконує низку важливих функцій: перш за все – це функція соціалізації, яка відбувається здебільшого через комунікацію з іншими членами субкультури (в реальному житті чи через соціальні мережі), тим самим також сприяючи об'єднанню цієї спільноти. З функцією соціалізації також пов'язаною є функція формування індивідуальної та групової ідентичності. Індивідуальна та групова ідентичність людини – аспект соціалізації, де музика в сучасних субкультурах виконує творчу функцію, даючи простір для вибору важливих для індивіда складових цього феномену для орієнтації (жанрів, груп, особистостей тощо). Музика також може бути джерелом інформації для індивіда та впливати на його емоційний стан.

Субкультура металістів, яку було розглянуто як приклад в цій роботі, є заснованою на такому музичному жанрі як «метал». Вона характеризується набором таких характеристик: процес створення та реалізації музичних партій є доволі складним та хаотичним, вокальна складова – інтенсивна, почуттєва, енергійна, часом жорстка, тексти можуть відображати будь-які частини як повсякденних, так і менш тривіальних частин життя і транслювати широкий спектр емоцій. Субкультура металістів включає також і сукупність специфічних матеріальних цінностей – одягу, макіяжу, зачісок – переважно у чорному кольорі, з аксесуарами у вигляді браслетів з металевими шипами, ланцюгів тощо. Всі вищеперераховані риси субкультури утворилися безпосередньо з музики металу.

Всі складові сучасної субкультури металістів перш за все, грають роль у деяких аспектах соціалізації особистості. Одним із наймасштабніших таких аспектів було визначено комунікацію. Музика з прив'язкою до субкультури дозволяє значно розширити соціальний капітал індивіда (зокрема за допомогою мережі Інтернет): вона виконує функцію предмета для початку чи продовження бесіди, служить об'єктом спільного захоплення і, відповідно дає можливість його розділити. Таким чином, учасники субкультури мають можливість розширити свої соціальні зв'язки, відчують свою належність до певної соціальної групи, що відповідає їхнім вподобанням і є духовно близькою.

Субкультура металістів також передбачає комплекс матеріальних та нематеріальних цінностей. Ідентифікація себе як учасника субкультури металістів включає наявність деяких речей (одягу, аксесуарів тощо), що репрезентують належність індивіда до неї. Зокрема ці речі можуть нести деяке символічне значення для їхніх власників. Щодо нематеріальних цінностей (певних норм, спільних елементів світогляду субкультури металістів), – складно у форматі цієї роботи чітко виокремити конкретні: це досить складний момент, що потребує подальшого дослідження. Однак можна сказати про певний зв'язок музики в жанрі «метал» з релігійним

аспектом світобачення учасників відповідної субкультури та таку їхню характеристику як любов до свободи.

Для учасників субкультури металістів, музика є одним із основних об'єктів не лише естетичної насолоди, а й інтелектуальної зацікавленості. Належність до такої субкультури сприяє розвитку індивіда в різних сферах, як він може обрати відповідно до своїх бажань. З музики можна отримувати нову інформацію в дуже різних аспектах: від знань про історичні події до ідей та філософських роздумів, що можуть бути каталізатором змін в певних частин світогляду індивіда. Вона може мотивувати вивчати її власний простір (інструменти, історію) та бути основою для хобі. Зв'язок музики з емоційною складовою також грає важливу роль, оскільки емоції є досить потужною силою для прийняття рішень, а також тією частиною особистості, що потребує певного контролю. Знаючи свої реакції на певну пісню, чи групу, чи жанр, індивід має можливість коригувати свої емоції тією чи іншою мірою.

Таким чином, музика в субкультурі виконує досить велику кількість функцій, що відображаються і на сучасній субкультурній спільноті та відповідно на соціумі загалом. Субкультури, як і музика, хоч і зазнають темпоральних трансформацій, все ж залишаються важливою частиною нашого суспільства і потребують уваги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Адорно, Т. (1999). *Избранное: Социология музыки*. Университетская книга
Москва - Санкт-Петербург. <https://www.academia.edu/23518226>
- Басова, А. Г. (2015). Концепт музики в соціологічній теорії ХХ століття.
Наукові Записки, 174, 40–45.
- Парсонс, Т. (2000). *О структуре социального действия*. Академический
Проект. ISBN 5-8291-0016-9
- Левчук, Я. (2019). Роль музики у формуванні молодіжних субкультурних
об'єднань. *Імідж Сучасного Педагога*, 3(186), 86–89.
[https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-3\(186\)-86-89](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-3(186)-86-89)
- Люлька Редзюк, Л., & Редзюк, І. (2011). Мова, соціалізація та комунікація.
*«Проблемы и Перспективы Развития Науки в Начале Третьего
Тысячелетия в Странах СНГ»*, 307–309.
<https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/10613/307-309.pdf?sequence=1>
- Ручка, А., Аза, Л., Бекешкіна, І., Вишняк, О., Злобіна, О., & Костенко, Н.
(2010). Субкультурна варіативність українського соціуму. Інститут
соціології НАН України.
- Смелзер, Н. (1994). *Социология*. Феникс
- Стриганкова, Е. Ю. (2011). Коммуникация в процессах социализации.
Вестник ПАГС, 220–226.
<https://cyberleninka.ru/article/n/kommunikatsiya-v-protsessah-sotsializatsii>
- Сурвілайте, Д. В. (2013). Молодіжні субкультури: сутність та особливості
функціонування. *Актуальні Проблеми Політики*, 50, 287–292.
<http://app.onua.edu.ua/index.php/app/article/view/566/561>

- Billington, R. (1991). *Culture and Society: A sociology of culture*. Macmillan Publishers. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-21518-8>
- Brown, A., Spracklen, K., Kahn-Harris, K., & Scot, N. (2016). *Global Metal Music and Culture* (1st ed.). Routledge: Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9781315742816>
- Eerola, T., Peltola, H-R. (2016). *Memorable Experiences with Sad Music. Reasons, Reactions and Mechanisms of Three Types of Experiences*. PLoS ONE 11(6). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0157444>
- Goodenough, W. (1981). *Culture, Language and Society* (2nd ed.). The Benjamin/Cummings Publishing Company.
- Shepherd, J., & Devine, K. (2015). *The Routledge reader on the sociology of music*. Routledge: Taylor & Francis Group
- Gammon, V. (2001). *British Journal of Music Education*, 18(1), 79–93. <https://doi.org/10.1017/S0265051701220154>
- McLeod, S. A. (2019, October 24). *Social identity theory*. Simply Psychology. <https://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html>
- Wallach, J., Berger, H. M., & Greene, P. D. (2011). *Metal Rules the Globe: Heavy Metal Music Around the World*. Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822392835>
- Watson, A. (2019). Global music industry revenue 2012-2023. Statista. <https://www.statista.com/statistics/259979/global-music-industry-revenue/>

ДОДАТОК А

Гайд до інтерв'ю

Вступна частина

Доброго дня! Мене звати Софія.

Дякую Вам, що погодилися взяти участь в інтерв'ю, яке я проводжу в рамках дослідження для курсової роботи зі спеціальності “Соціологія” у Києво-Могилянській академії.

Темою мого дослідження є музика в субкультурі, зокрема в субкультурі металістів. Інтерв'ю буде проходити у формі бесіди. Я буду вдячна за Ваші щирі та розлогі відповіді. Орієнтовний час нашого інтерв'ю 30-50 хвилин.

Скажіть, будь ласка, чи даєте Ви згоду на використання записуючого пристрою (диктофона)? Запис є необхідним для збереження Ваших автентичних відповідей, а інформація, яку Ви повідомите, буде використана тільки з метою аналізу в даному дослідженні і не буде передана третім особам. Вам гарантується повна конфіденційність, а під час аналізу не буде згадуватися Ваше ФІО, або будь-які інші дані без Вашої згоди.

Скажіть, будь ласка, як до Вас краще звертатися та якою мовою Вам зручніше спілкуватися?

(Подальші пояснення та запитання висловлювати зручною для респондента/ки мовою).

Соціально-демографічний блок

1. Вкажіть, будь ласка, Ваш вік.
2. Ким Ви працюєте?

Блок 1 Місце та історія музики в житті

1. Що для Вас загалом є музика? Яке місце вона займає у Вашому житті?
2. Опишіть, будь ласка, Ваш перший досвід знайомства з музикою в жанрі «метал». В якому віці та за яких обставин це відбулося?
3. Що саме Вас привабило в цій музиці? Чому? (тексти, сенси, манера виконання чи все разом)

Блок 2 Субкультура та її цінності

1. Чому, на Ваш погляд, взагалі утворюються субкультури?
2. Чи можете Ви виділити людей, що слухають метал як окрему субкультуру? Чому?
3. Чи вважаєте Ви себе частиною такої субкультури?
4. Чи є (і які саме) елементи світобачення, цінності, які Ви можете виділити як такі, які відрізняють людину, що належить до субкультури металістів від тієї, що до неї не належить?

Блок 3 Субкультура та музика в повсякденному житті

1. Чи вплинула Ваша належність до субкультури металістів та власне прослуховування музики такого жанру на елементи Вашого світогляду? Що саме в музиці (конкретні виконавці, тексти тощо)? Як саме?
2. Чи можете Ви пригадати ситуації чи моменти, коли ця музична субкультура якось вплинула на рішення у Вашому житті? Якщо так, як саме?
3. Чи вплинула Ваша належність до субкультури металістів та захоплення цією музикою на певні повсякденні практики (наприклад, манера одягатися чи аксесуари, або у Вас є спеціально відведений для прослуховування музики час чи звичка, з нею пов'язана)?
4. Можливо, Вам доводилося обирати між цим захопленням та повсякденним життям? Що ви обирали? Чому?

Блок 4. Комунікація

1. Чи є для вас важливим елемент комунікації з людьми з подібними вподобаннями?
2. Чи спілкуєтеся Ви з іншими представниками субкультури? Де саме? Про що зазвичай говорите?
3. Чи залучені Ви до тематичних форумів, в чатів чи каналів в соцмережах? До яких саме, з якою ціллю долучилися?
4. Чи комфортніше Вам спілкуватися з людиною, якщо вона любить ту саму музику? Чому?
5. Чи є у Вашому близькому оточенні люди з тими самими вподобаннями? *(зокрема це питання для пошуку наступного респондента)*

Блок 5 Додаткові питання (якщо респондент до них підводить або достатньо часу)

I: Існують субкультури, що засновані на музичному напрямі (такі, як субкультура металістів чи рейв-субкультура, є такі, що мають музику як один з елементів, але не основних, наприклад хіпі чи панки)

На Вашу думку, які субкультури можуть довше «прожити»? Чому?

I: В суспільстві існує думка про те, що субкультури негативно впливають на соціальний порядок, порушують стабільність суспільства.

Розкажіть, будь ласка, що Ви думаєте з цього приводу?

Завершення

Можливо, Ви б хотіли щось додати до нашої розмови?

Які у вас загальні враження від інтерв'ю? Скільки, на Вашу думку, пройшло часу?

Наразі диктофон вже є вимкнений, я надзвичайно вдячна Вам за те, що погодилися на інтерв'ю та за приділений час. Якщо Ви бажаєте

прослухати наше інтерв'ю або ознайомитися з результатами його аналізу, залиште мені, будь ласка, Ваші контакти, куди я зможу надіслати матеріали. Ще раз дякую! До побачення.

ДОДАТОК Б

Транскрипт проведеного інтерв'ю

Інтерв'юєрка - (І).

Респондент - (Р).

Тривалість інтерв'ю: 40 хв. 13 с.

Мова інтерв'ю: російська, за бажанням респондента.

Дата проведення інтерв'ю: 10.03.2021.

Формат інтерв'ю: особиста зустріч в публічному місці в неформальній обстановці (ресторан) за бажанням респондента.

Кодування стенографії: «...» - пауза, «(сміх)» - сміх.

І: Расскажите пожалуйста немного о себе: возраст, кем Вы работаете, есть ли у Вас семья?

Р: Мне 29 полных лет, семьи нет, работаю на Укрпочте в Support. Хотел бы я сказать что люблю жизнь... но я люблю жизнь, она меня не очень (сміх). Вот, в целом.

І: Расскажите пожалуйста в целом, что для Вас есть музыка и какое место она занимает в вашей жизни.

Р: Ммм... музыка есть искусство, музыка есть саундтрек, к жизни в том числе. Музыка есть один из основных интересов с точки зрения пользователя/слушателя и наверное занимает одно из важнейших мест в жизни. Ну, соответственно после родственников и собственно первостепенных вещей.

І: Угу. Хорошо. Расскажите как Вы впервые познакомились с музыкой именно в жанре «метал»? В каком возрасте, какие были условия?

Р: Эээ... Я думаю начать следует с того, что отец с самого детства, наверное лет с 4-х, с 5-ти на постоянной основе ставил мне различных исполнителей типа Стинга, Queen, которые были непосредственно связаны с жанром который привел к зарождению жанра такого как метал. И, естественно, году наверное в 98-м где то в том районе, я ездил к дяде, папиному брату на родину, и он ставил мне саундтрек к одному из фильмов, уже не помню к какому. Если я не ошибаюсь, это был Strangeland. И там были... песни в исполнении групп типа Megadeth, Powerman 5000, если я не ошибаюсь, в общем одни из... скажем так, пионеров. Вот... это были наверное первые шаги в сторону металла и в 2002-м году... или в 2003-м? В 2003-м вышел фильм «Обитель зла», вторая часть, и в кинотеатре после просмотра включали саундтрек. Это был Killswitch Engage, группа Killswitch Engage, в жанре металкор. Ну и собственно с тех самых пор я уже утвердился в том мнении, что это все-таки моя музыка, что она меня интересует, и начал самостоятельно рыться в интернете, покупать диски... диски, еще диски, да.

I: Хорошо, а что именно Вам в той музыке понравилось вот больше всего? Тексты, звучание, смыслы, что зацепило?

Р: Ммм... мне тогда еще не хватало английского чтобы разбираться в текстах или искать отклик в лирике, написанной более взрослыми людьми. То есть на момент 2003-го года мне было 11 лет. Ну, что, собственно, 11-летний шкет может знать о сложностях в жизни, о которых в большей части поется, вот... И соответственно, скорее всего, с точки зрения 11-летнего пацана мне было интересно слушать рифы, звучание. Гитара, барабаны что-угодно. Это звучало не так, как то, что я слушал до этого, это было что-то новое, что-то более... более сложное. Этим наверное и привлекло.

I: Хорошо, спасибо. Поговорим чуть-чуть о субкультурах. Почему вообще на Ваш взгляд возникают субкультуры?

Р: Люди ищут взаимопонимания, это своеобразный кружок по интересам. Просто субкультура... эмм... наверное понятие чуть более широкое чем интерес, субкультура предполагает определенный образ жизни. Ну, в таком, сыром варианте это, отбрасывая все остальное – во-первых, музыка, во-вторых, стиль одежды, в-третьих это может быть связано с вероисповеданием либо религиозными взглядами... Ну и предполагает определенную модель поведения.

И: Окей. Вы можете со своей точки зрения выделить людей, которые слушают металл как отдельную субкультуру?

Р: Безусловно.

И: Хорошо. Вы считаете себя частью этой субкультуры?

Р: Скорее считаю, чем нет.

И: Тогда есть ли и какие именно (если есть) элементы мировоззрения, ценности, которые Вы можете выделить как такие, что отличают человека, который принадлежит к субкультуре металлистов, от того, который к ней не принадлежит?

Р: Ммм... Так, давай еще раз вопрос.

И: Хорошо. Элементы видения мира, ценности, практики, то есть все то, что присутствует в нашей повседневной жизни, но есть особенные для субкультуры. Так вот, какие, на Ваш взгляд, отличают человека который принадлежит к субкультуре металлистов от того, который к ней не принадлежит?

Р: Угу. Во-первых, большая часть металлистов, подавляющее большинство считает невежество своего рода грехом, или знаком не принадлежности или невозможности принадлежности к данной субкультуре. То есть необразованных, недалеких металлистов немного. Они есть, безусловно, как

и в любой другой субкультуре, но процент. удельный вес, он достаточно низкий. То есть большинство металлистов – крайне образованные, начитанные, чаще всего интеллигентные люди. Ммм... второе... ну, безусловно, музыка. То есть человек, который не слушает ту же музыку в априори не будет... участником или членом данной субкультуры, последователем, если можно так сказать. Ммм... если брать канонического металлиста, то это безусловно еще и одежда. Но это в последние годы я бы сказал, что все-таки чуть чуть более растворилось... ммм...

I: Исчезло?

Р: Ну оно как бы не исчезло... Элементы остались. То есть вот стандартного металлиста в косухе с цепями и в риндерсах на 20 дырок, ну их сейчас найти сложно. Во-первых это надо быть... ммм... это уже больше свойственно уже какому-то андерграунду. Либо сценическим образам. То есть на сцене все продолжают одеваться в той или иной манере. Безусловно, есть футболки, футболки носят все. В том или ином виде, которые выражают принадлежность к субкультуре: будь то футболка с группами, будь то... розовая футболка с радугой, вот... Но такой момент тоже есть. Но, безусловно, допустим, те же стилы в обиходе.

I: Стиллы это...

Р: Обувь.

I: А почему исчезло? Неудобно?

Р: Нет. Дело не в том, что неудобно, дело в том, что... возможно с течением времени даже металлисты подвергаются веяниям каким-то...

I: Более современным?

Р: Более современным. более актуальным, да. То есть в... скажем так, в 2001-2005-м даже при сравнительно более радикальном восприятии металлистов

человек в стилах, в плаще кожаном там, с шипами, он меньше удивлял людей чем сейчас. Вот скорее всего, за счет того, что их сейчас просто меньше. Тогда это было популярно, верните мне мой 2007-й, воот. Ну собственно говоря где-то с того момента, с 2007-го пошли какие-то перемены.

I: Я поняла. Хорошо. Немножко поговорим о том как взаимодействуют вот эта Ваша часть жизни – субкультура, музыка и повседневная жизнь. На Ваш взгляд, как-то повлияла ваша принадлежность к субкультуре металлистов и собственно музыка такого жанра на элементы какие-то вашего мировоззрения?

Р: Сложно сказать что было раньше: курица или яйцо. Эээ... может быть повлияло воспитание, может быть повлияло самовоспитание, в том числе и в виде музыки. Во-первых, тексты. Тексты в такой музыке зачастую апеллируют к внутреннему ресурсу человека, то есть силе преодоления тех или иных препятствий.. ммм... это больше свойственно допустим таким жанрам как металкор или дедкор, либо же эмм... тяга к искусству. Возможно, театр, возможно, опера. Это более классические жанры. Допустим, можно взять группу Аватар. У них очень важную роль в живых выступлениях отыгрывает театральная скажем так... направленность. того, что ты видишь. В том числе это могут быть те же концерты Раммштайна на которые все ходят просто чтобы посмотреть на «бум-бабах». Вот. Есть группы типа польской группе BeginAf, они у них очень дорогие и очень визуально насыщенные клипы. У них очень визуально насыщенные клипы и соответственно на антирелигиозную тематику. То есть с какой-то стороны это повлияло на мое мировоззрение в плане религии.

I: Как именно?

Р: Поставило под сомнение то, что навязывалось либо... ммм... скажем так, может быть не навязывалось, но продвигалось. Возможно, не в самой агрессивной форме, тем окружением, в котором мы тогда росли. То есть

учитывая то, что мы живем, все-таки, в Украине, это православное христианство, соответственно у нас церкви везде, их много, верующих людей масса и они, соответственно, транслируют определенную повесту. Вот. И естественно, группы, которые эту тему поднимают в своих текстах, заставляются задуматься о том, целесообразно ли это, имеет ли это место быть в твоей жизни и ты можешь, обладая большим количеством информации строить собственное мировоззрение в религиозном контексте. Ммм... порядок. Так как тяжелая музыка в любом случае подразумевает определенный порядок, там всегда все гораздо сложнее, чем в поп-музыке, человек у которого порядок в голове, у него порядок в принципе будет везде. И, соответственно, тяжелая музыка порядку в голове явно способствует в большей мере, чем некоторые из жанров, не будем тыкать пальцами. Вот. И, естественно, это все транслируется на окружающую среду. Порядок в общении с людьми, это порядок физический (у тебя по квартире носки не валяются, грубо говоря), не стоит 30 стаканов около стола, вот.

I: Хорошо. Можете ли Вы вспомнить моменты или ситуации из Вашей жизни, когда каким-то образом принадлежность к этой субкультуре или сама музыка как-то повлияла возможно на решения какие-то Ваши? Важные, неважные – любые.

Р: Надо бы вспомнить какое-нибудь важное или неважное решение (*смix*). ... Возможно это было решение попытаться научиться играть на гитаре, которое с треском провалилось из-за... других аспектов воспитания. Скажем так. Ну вот этот встроенный перфекционизм... проклятая штука. Вот. Но это было первым толчком к началу обучения. Ну и сейчас вот собственно я все чаще задумываюсь возобновить обучение. Либо на гитаре, либо на ударных, либо и на том и на том. Это уже как получится. Воот. Отчасти поспособствовало социализации. До определенного возраста я был максимально замкнутым человеком, я не общался с людьми в той или иной мере. Вот. И, ориентировочно, наверное в 2005-м или 6-м году... Да, где-то в том районе,

игра в конр-страйк, мы познакомились с одним парнем, который в то время модерировал музыкальный форум. Собственно, как я в эту субкультуру и попал. Это был музыкальный форум, РадоСтрим, если я не ошибаюсь он назывался и собственно был крайне тематическим. исключительно металюги, отъявленные и не очень. Вот. И, спустя, наверное, месяц общения на форуме, я впервые попал на сходку. Проходила эта сходка изначально на Лысой горе, на выдубичах... да. Собственно, место, известное своими (смix)... весьма интересными свойствами. Ну все закончилось тем, что мы, в итоге, попали около полуночи на крышу одного из домов одного из участников стрима. Собственно, брата этого парня, который нас туда привел. Вот. Это был первый раз в моей жизни, когда я пришел домой после полуночи. И получил жестких звездюлей. Но! Именно тогда я все-таки наверное стал частью субкультуры. Вот. Это была достаточно интересная практика, ну и следовательно, с тех пор, у меня все-таки появилось ощущение принадлежности к чему-то большему, нежели класс в школе, или группа в детсаду, или сын, внук и так далее, как бы член семьи. То есть появилось что-то третье.

И: Я поняла, хорошо. Продолжая тему о повседневной жизни, повлияла ли как-то эта музыка на Ваши повседневные какие-то практики? Наличие привычек, материальных ценностей, которые Вы упоминали?

Р: Одежда, аксессуары безусловно, есть стилы, есть браслеты, футболки, какое-то время даже был огромный наруч от локтя до запястья с шипами и с гвоздями. Это было крайне интересно. но вызывалот очень много вопросов со стороны окружающих. Вооот. Была масса шипов, везде. На сумках, на перчатках, на эполетах, ну, везде, куда можно было прикрутить, чтоб они не шатались, не болтались, вернее. Да, они там были в обязательном порядке. Цепи, до определенного возраста, наверное. Приду на работу с цепями – не поймут. Вот. Ну, такого плана. В остальном, то что повлияло непосредственно на привычки, скорее всего нет. Единственная привычка это

постоянно слушать музыку. Ну, то есть безмузыки это тяжело. Вот если я забываю телефон дома, это не страшно, если я забываю наушники или плэер дома, это страшно. То есть музыка сопровождает везде: во время работы, во время сна, во время всего. Сна тоже, да, я сплю под музыку.

I: Хорошо. Вам когда-нибудь приходилось выбирать между вот этим увлечением и повседневной жизнью? Как пример – между семейным праздником и сходкой какой-то.

Р: Конечно.

I: И что Вы выбирали?

Р: Конечно музыку (*smix*). Ну, скажем так, так как я музыкой непосредственно не занимаюсь (написанием), то естественно все планируется. Концерты бывают не так чаксто, по крайней мере крупнокалиберные, на которые действительно стоит ходить. Которые... происходят редко. То есть тут уже выбор стоит: либо же семейный праздник, которые тоже бывают ну, в лучшем случае, 10 раз в год воот... Либо же концерт. И совпадают эти даты крайне редко. Эмм... Какой выбор стоит сделать? Ну, вопрос зависит от того, у кого праздник и кто приезжает. Естественно если приедет Rammstein, а день рождения будет у моего брата, то я выберу Rammstein, я просто возьму туда своего брата. Потому что это все-таки стоит увидеть хотя бы раз в жизни. Если это будет какая-то группа из соседней страны, на которую можно будет сходить или съездить за границу ближайшую, то, чисто теоретически, все-таки это будет семейный праздник. Либо же можно будет всегда найти какой-то компромисс.

I: Хорошо. Вот вы упоминали что это увлечение поспособствовало социализации. А есть ли для вас Важным элемент коммуникации с людьми с такими же взглядами на музыку?

Р: Ну ввиду того, что я уже говорил, что музыка занимает крайне важное значение в моей жизни. очень высокое место, естественно это напрямую влияет на выбор мной... людей, которых я пускаю в свое ближайшее окружение. И, естественно, это не будут рэперы с очень большой вероятностью, потому что эта музыка вот прямо совсем не мое. Это не будет откровенная попса. Поп-музыка – окей, под вопросом. Есть разные исполнители, с разным... скажем так, диапазоном. У них может быть отличное исполнение, у них могут быть интересные тексты. Естественно, можно будет об этом подумать. Но в любом случае, в 9 из 10-ти случаев я отдам предпочтение все-таки человеку, у которого со мной схожие музыкальные вкусы, мировоззренческие и так далее. То есть тут как бы даже вопрос не стоит.

И: Угу. Вы общаетесь с другими представителями субкультуры? Где именно?

Р: Безусловно. Есть два одноклассника и одноклассница, с общими музыкальными и не только вкусами. С общими интересами, в том числе видеоигры, которые тоже часто являются атрибутом принадлежности к данной субкультуре, по большому счету. Очень много металлистов, по моим наблюдениям, не все, безусловно, но очень многие с головой погружаются в это дело. И на концертах, фестивали... За последние 4 года я был на 4-х крупных фестивалях, сравнительно крупных, и... там знакомился, собственно, с людьми. Небольшим количеством, но. так как фестиваль крайне тематический, по крайней мере, те сцены, на которых мы там шастали, ну... Предполагали к знакомству... Располагали к знакомству именно с такими людьми.

И: Ага. А вот о чем обычно общаются на таких фестивалях?

Р: Начинается все с музыки, заканчивается разукрашиванием фигурок из Вархаммера, сбором пазлов, общими поездками, велоспортом,

тренажерными залами – чем угодно. По большому счету, все вот... Все общение начинается непосредственно с музыки, а потом – гуляй поле. В любом случае, люди, у которых есть один-два-три общих интереса, они найдут их еще больше.

I: Поняла, хорошо. Вы есть на каких-либо тематических форумах, канала, чатах в соцсетях?

Р: Да. Да, это канал фестиваля Файне Мисто, это уйма каналов и страничек на Фейсбуке, на Ютубе, в том числе странички и каналы лейблов, которые занимаются звукозаписью, продюсерством и прочими видами деятельности, связанной с музыкальной сферой. Это музыканты, в том числе... ютуберы. Масса. Масса соцсетей, масса вариантов, тут такое раздолье, что выбирай что хочешь.

I: А с какой целью вы присоединились ко всему этому?

Р: Во-первых новости. во-вторых. интересный контент. На самом деле, вариантов масса. Есть, допустим, группа Steve'n'Seagulls, которая делает каверы на общепризнанные хиты в стиле польки, кантри, ну, грубо говоря, максимально преображают музыку, делают из нее какое-то такое... микро-шоу. Это всегда интересно. Образовательных целях: чтобы немного больше разбираться в том, что меня интересует, даже не играя, допустим. на инструментах. Это могут быть новости, чтобы отслеживать свежие релизы, это может быть что-угодно. Ну то есть это проведение досуга, это получение информации, образовательной и не очень.

I: Поняла, спасибо. Вот существуют субкультуры, которые основаны именно на музыке: металлисты, рейверы и так далее. Есть такие, у которых музыка как элемент, но не самый важный, те же хиппи, например. На Ваш взгляд, какие субкультуры профункционируют дольше?

Р: Интересный вопрос. С учетом того, что история циклична, ности циклический характер, ммм... у субкультур, которые основаны на чем то кроме музыки, мне кажется больше шансов за счет того, что явления повторяются. И если расстояние между циклами не будет слишком сильно увеличиваться, то они будут существовать всегда. С другой стороны, музыка вот на данный момент, что мы видим: коронавирус пытается ее уничтожить просто на корню. То есть музыка не прекращает писаться, музыка не прекращает транслироваться, но важнейший элемент существования данной сферы – это концерты, это живые выступления, и сейчас с ними все очень очень плохо. есть маленькие концерты на 50 человек в клубах, есть открытые концерты, есть вертикальные концерты, люди находят способы. Но по большому счету они могут делать это с накладкой для себя. то есть они могут не окупаться. они могут не собирать кассу, это может быть проблемой. Это в свою очередь приводит к отсутствию денег на запись нового альбома, в доступном качестве. в хорошем качестве, то есть сейчас с этим тяжело. Но, по большому счету, музыка если переживет вот этот момент, то шансы 50/50. Я думаю, существовать будет и то и то, просто на данный момент, в текущих условиях, субкультурам, основанных на музыке как основном элементе сложнее.

И: И последний вопрос. В обществе существует мысль о том, что субкультуры негативно влияют на социальный порядок, нарушают стабильность общества. Есть много работ, которые пишут о том. как не позволить детям (подросткам) попасть в субкультуры. Что вы думаете об этом?

Р: Я просто вот отчетливо помню один момент... Из детства. Ну как, детства. Это наверное уже было все-таки не детство, а такой более-менее подростковый возраст: 15 лет, где то в том районе. Я уже упоминал, что мой отец слушал сравнительно тяжелую музыку, дядя в этом плане пошел гораздо дальше. Там были и Slayer и Metallica и все остальное, вся большая четверка в принципе. Вот. И я просто лежал в комнате своей, ну как своей, в

гостинной. И на канале A1 крутили один из новых треков группы Келлибан, немецкой. Играли в жанре металкор, ну и естественно, там вокал был... не как у Леди Гаги, экстремальный Growl Scream. естественно, и отец зашел, что-то спросить и в итоге закончилось все его вопросом: «Чего ты слушаешь этих кричащих львов?» Я это вопрос пропустил мимо ушей, сделал вид, что пропустил мимо ушей. Отец вышел, и вот тогда я понял, что ему как-то не сильно нравится, что я этим занимаюсь. И я воспринял это как попытку удержать меня от вступления, собственно в субкультуру. Вот. Хотя по большому счету тогда я в ней уже состоял, это было после моей первой сходимки. Вот. Эмм... Есть, есть эта практика, касательно попытки отвадить детей вступить в субкультуру, в субкультуре в самой так таковой... если ее философия не подразумевает каких-то деструктивных посылов... Безусловно, есть субкультуры, которые пропагандируют в том числе саморазрушение. Нежелание родителей отпускать детей в такие субкультуры, оно понятно. То есть его можно понять и с человеческой точки зрения, и с практической/прагматической точки зрения. Но по большому счету, субкультура, основанная на музыке, пусть тяжелой, пусть не всегда с добрыми и милыми текстами. Безусловно, тексты о насилии, расчлененке, они есть, это на любителя. Человек который только входит в субкультуру не будет их слушать. И, естественно, человек, который только входит в субкультуру не начнет слушать... он. я думаю, просто еще будет не готов к чему-то действительно экстремальному и тяжелому, он начнет с чего-то попроще. Естественно, в жанрах хеви-метал типа... Один метал – это еще старые группы прямиком из 70-х – 80-х, они о таком не поют. То есть рост в рамках субкультуры в сторону тяжести и, если можно так выразиться, неадекватности текстов, он идет по нарастающей. Когда человек будет готов ментально и физически выносить эти бластбиты и воспринимать этот текст как просто что-то абстрактное, а не призыв к действию, он к ним и перейдет. По большому счету, из своего окружения или бывшего окржения, я не знаю оюдлей, на которых эта музыка в той или иной мере повлияла бы... ммм...

однозначно негативно. Может быть негативное воздействие от прослушивания готики, например, и то, это максимально субъективно, индивидуальная вещь. Накладывается друг на друга очень много факторов, и одним из них может быть прослушивание той или иной музыки, но явно это фактор будет никак не основным.

I: Спасибо большое, у меня все. Может быть, вы бы хотели что-то добавить к нашему разговору?

P: Да нет, вроде все сказал.

I: Тогда на этом закончим, спасибо большое!